

313

11 januari 2026

1. WITHOF

Omschrijving: **Villa VOGELENZANG (WITHOF)**

Zogenaamd "Withof", modo "Villa Vogelenzang", modo "Het hofken van Biart". Aangepast 19de-eeuws herenhuis waar in 1892 het literaire tijdschrift "Van Nu en Straks" werd gesticht, zie gedenksteen in zijgevel
"Hier werd *Van Nu en Straks* in 1892 ontworpen".

Geboortehuis 'Van Nu en Straks' verkocht, maar Villa Vogelenzang blijft cultuur en literatuur uitademen

Huidige toestand - 2025

Foto Hoelen - 1939

Villa Vogelenzang, waar eind 19de eeuw het literaire tijdschrift *Van Nu en Straks* werd opgericht, is verkocht aan de Kalmthoutse bvba Van Bever Willemsen. De voorbije decennia woonde hier Dirk Van Peel, dokter en CD&V-politiekier. Hij verhuisde naar Antwerpen-Zuid en is overleden op 19 januari 2020.

Maak reclame in "Heide vertelt" en bereik minstens 1500 lezers uit Heide en omgeving. Een goedkopere manier om uw reclame aan de man te brengen ga je niet vinden!

Info: redactie@heidevertelt.be

Villa Vogelenzang is een pand dat cultuur uitstraalt en een belangrijke rol speelde in de geschiedenis van de Vlaamse literatuur. Op 30 maart 1893 lag het eerste nummer van het literair-artistieke tijdschrift *Van Nu en Straks* erop tafel, samengesteld door August Vermeylen, Prosper van Langendonck, Cyriel Buysse en Emmanuel de Bom. "Hier in dit huis is uren gediscussieerd over dat tijdschrift. De protagonisten spraken hieraf om hun idee over dat tijdschrift vorm te geven. De meeste van die gesprekken vonden plaats in mijn dokterskabinet", vertelde Dirk Van Peel destijds.

"De jonge Henry Van de Velde verbleef hier dikwijls bij zijn zus Jeanne, die getrouwd was met Leon Biart. Villa Vogelenzang was een echte ontmoetingsplek voor schrijvers en schilders. Het is minder bekend dat de jonge Henry Van de Velde eind 19de eeuw in Kalmthout begon als kunstschilder. Later ontwikkelde hij zich tot beroemd architect, meubelontwerper en ontwerper van boekbanden. De lay-out van het eerste nummer van het literaire tijdschrift is zijn werk", gaat Van Peel verder.

Henry Van de Velde laat een indrukwekkend internationaal oeuvre na. Hij ontwierp bekende gebouwen als onder meer het Kröller-Muller Museum in Otterlo, de modernistische Boekentoren van de Gentse universiteit en verschillende art-nouveau huizen in Weimar.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam Villa Vogelenzang in handen van Berthe Van Regemorter. Zij was een gerenommeerde boekbindster die onder meer doceerde aan de Vrije Academie, een vakschool voor kunstambachten in Antwerpen. Henry Van de Velde overtuigde haar om bandversiering te doceren aan het Hoger Instituut voor Sierkunsten in Ter Kameren. Tot begin jaren zestig van vorige eeuw bleef Van Regemorter in Villa Vogelenzang. "In 1962 huurde ik als beginnende huisdokter het pand. Twee jaar later kreeg ik de kans het te kopen. Bij het herinrichten heb ik altijd rekening gehouden met het rijke artistieke en culturele verleden van het huis en met de prachtige tuin. Daar staan prachtige notenbomen. Telkens ik nu een noot opraap en opeet, besef ik dat dit de laatste noten zijn die ik in Villa Vogelenzang kan kraken. Begin volgend jaar verhuizen we naar een prachtig appartement in Antwerpen-Zuid."

Accountbureau Van Bever-Willemsen is de nieuwe eigenaar. Johan Willemsen: "Ik ken het pand goed, want Dirk Van Peel was jarenlang mijn huisdokter. Zeggen dat de aankoop werd ingegeven door de geschiedenis van de villa, is overdreven. Maar het was een aangename surplus. De kamer waar de grote auteurs van toen vergaderden, wordt nu waarschijnlijk een vergaderzaal."

Bouwjaar: 1850

Architect: Onbekend

Sober gebouw met bepleisterde, beschilderde gevels.

Rechthoekige ramen van luiken voorzien.

Werd oorspronkelijk met een mansardedak gebouwd.

(bezoek ook onze website www.heidevertelt.be voor nog meer foto's)

Volgende week: 2. Gemeentehuis en Kerk (Paul Witters)

Vliegtuigcrash in 1949

Over het vliegtuigongeval met dodelijke afloop op 10 juli 1949 is al eerder gepubliceerd, recent nog in het tijdschrift *Calmphoutania* (n°1-2025). In dit artikel, geschreven door Benny Janssens, wordt aan de hand van de bijgaande foto de crash beschreven. Ook wordt er dieper ingegaan op de plaats van het gebeuren. Benny suggereert in zijn artikel dat het wel eens zou kunnen gebeurd zijn ongeveer aan de Missiehuislei. Deze week kregen wij een nota ter hand ons aangeleverd door Bob Autricq. Het is het ongevalrapport van het feit van 10 juli 1949, opgemaakt door de Aéro-Club Royal de Belgique. We willen het jullie mee laten lezen: als commentaar geeft Bob mee:

Beste redacteurs, ik heb contact gemaakt met de archivaris van de vliegclub van Polygoon, mijnheer Frank Verbinen. Hij is tevens instructeur voor de piloten. Ik mag u de documentatie doorgeven die hij heeft

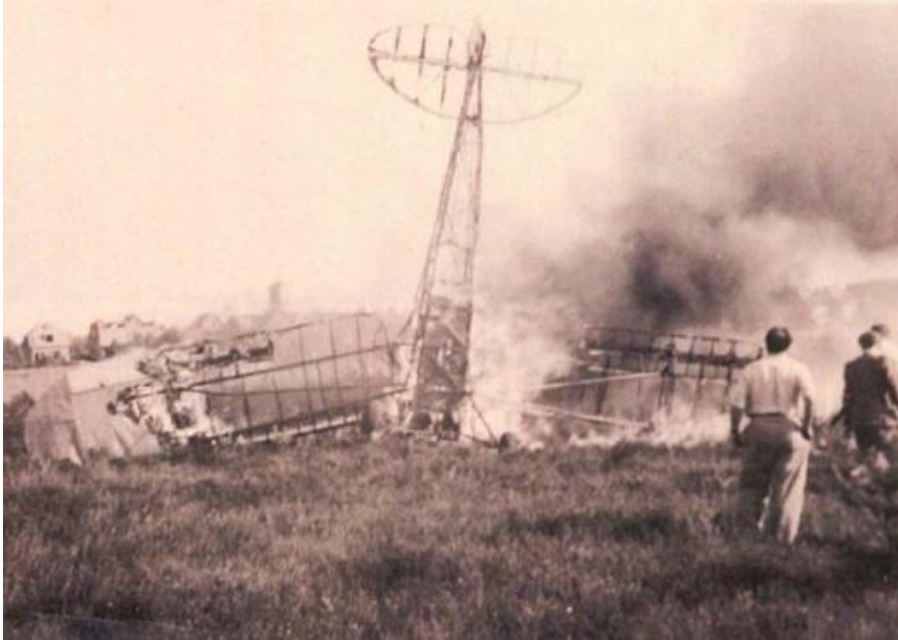
gevonden over het ongelukkige Piper Cubje in 1949. De plaatsbeschrijving in Calmpthoutania is wel ongeveer juist maar het toestel is niet recht uit de lucht op de neus beland. Het is mooi in een zachte daling neergekomen en op 't laats voorover gekieperd door de zware motor. Hierbij de bescheiden, veel succes met een artikeltje.

ONGEVALLEN RAPPORT

Gebeurd in Kalmthout op 10-7-1949 rond 17.15 u.

Vliegtuig: Piper Cub OO-DAB.

Piloot: B., houder van een beroepsvergunning, overleden in de nacht van 11 op 12-7-1949.

Feitenrelaas: zie rapport van de Gendarmerie en rapport van de Luchtvaartclub.

Ik heb de lokale Gendarmerie ondervraagd, die alleen maar de inhoud van haar rapport kon bevestigen. Ik heb ook de heer D. ondervraagd, toeristische piloot, die op het terrein was op het moment van het ongeval. Zijn verklaringen bevestigen de uitleg die in de bovengenoemde rapporten is gegeven, behalve wat betreft de volgende punten:

Het vliegtuig maakte een landing terwijl het zijn hoogte aanpaste door naar links te glijden. Dichtbij de grond en met zeer verminderde

snelheid, kon het toestel zich niet herstellen en begon het een bocht naar links. Het raakte de grond met de linkervleugel en niet met de rechtervleugel zoals vermeld in het proces-verbaal van de Gendarmerie.

Oorzaak van het ongeluk:

Het vliegtuig kwam schuin naar links binnen voor de landing. Het toestel rechtte zich niet. Twee hypothesen kunnen worden overwogen.

1°) geblokkeerde besturing - Deze hypothese lijkt me niet houdbaar, aangezien het vliegtuig kort daarvoor vele vluchten onder normale omstandigheden heeft gemaakt. Aangezien het toestel volledig verbrand is, is het niet mogelijk de staat van de besturing te controleren.

2°) snelheidsverlies - Aangezien het vliegtuig in een glijvlucht en met zeer lage snelheid aankwam (volgens de schatting van de heer D.) kan men veronderstellen dat het in een snelheidsverlies terecht kwam vlak boven de grond. Op het moment dat de piloot het toestel weer recht wilde trekken, heeft het niet meer gereageerd op de besturing. De normale manoeuvre waarbij de stick naar rechts gaat, laat het linker aileron zakken, wat een extra weerstand aan de linkerkant veroorzaakt en de linksaf draaiing heeft veroorzaakt die door de heer D. werd opgemerkt.

Drie foto's van de resten van het vliegtuig zijn genomen. Het wrak ligt op zijn rug. Deze positie is niet die van het vliegtuig op het moment van het ongeval, alle getuigen bevestigen dat het in een verticale positie is gekomen. De redders of het publiek hebben waarschijnlijk de romp omgekeerd. DE AFDELINGSLEIDER, F. TABURIAUX.

RAPPORT VAN HET ONGEVAL VAN HET PIPER CUB Vliegtuig OO-DAB OP 10/7/1949 IN KALMTHOUT - POLITIE 48/952 A.R.

Op zondag 10.7.49 werd het Piper Cub-vliegtuig OO-DAB, toebehorend aan de Belgische Vliegersclub, bestuurd door de heer B., houder van een luchtvaartbrevet, betrokken bij een ongeluk en volledig vernietigd op het vliegveld van Kalmthout onder de volgende omstandigheden: heer B., alleen aan boord, had net een promotievlucht uitgevoerd en was, na zijn vlucht te hebben beëindigd, bezig met de landing. Het vliegtuig maakte normaal zijn nadering, gleed de vlakke over en, zonder zich te herstellen, raakte het de grond met de vleugel, waardoor het toestel om draaide en onmiddellijk op zijn neus terecht kwam en vlam vatte. De piloot is erin geslaagd om zich uit het vliegtuig te werpen op het moment dat het de grond raakte. Dhr. B., ernstig verbrand, is maandagavond in het Stuyvenberg ziekenhuis aan zijn verwondingen bezweken, waar hij na het ongeluk naartoe was gebracht.

Op de luchtfoto is met een cirkel de vermoedelijke plaats van het ongeval aangeduid, als we deze foto nader bezien dan zien we een duidelijke lijn links, de spoorlijn, daarnaast een fijnere lijn (moeilijk zichtbaar) die loopt van het woord "Heide" een beetje gebogen naar de duidelijke lijn en deze kruist (overweg Kapellenbos). Het kan dus kloppen dat de crash is gebeurd in de Missiehuislei.

Heicross zorgt komende zaterdag voor sfeer in hartje Heide!

Zaterdag 17 januari is het weer zover. Rondom de kerk van Heide gaat voor de zevende maal de "Heicross" door. Het moet opnieuw een gezellige sportieve dag worden. Al om 9u 's morgens wordt er met de eerste wedstrijd gestart, de laatste reeks start om 16u. Om het evenement aan de man te brengen wordt een verwarmde feesttent voorzien. Rondom deze tent is er ook kindersanimatie, zijn er foodtrucks, drankenverkoop en livemuziek. De doelgroep is heel uitgebreid: kleuters, kids, jeugd, jongeren, amateurs en dames. Wie met de fiets kan rijden kan meedoen, uiteraard zijn elektrische fietsen niet toegelaten! Het moet dus opnieuw een groot feest worden voor jong en oud. Ook nu weer gaat de opbrengst naar een goed doel. Er is dit jaar gekozen voor "Ferm Eline". Deze VZW wordt mede bestuurd door een paar leden van de organiserende club. Ferm Eline is een project waarbij jongeren of jongvolwassenen zich kunnen herbronnen in de rust van de natuur, waarbij ook dieren centraal staan. Hierbij is er veel aandacht voor de kwetsbaarheid van de jongeren en wordt een draagvlak gecreëerd om de gepaste hulp aan te bieden. Tevens wil de VZW ook accenten leggen naar verschillende actoren zoals overheid, onderwijs en een draagvlak creëren bij de brede bevolking.

(meer info hierover www.ferm-eline.be of www.heicross.be)

Het Antitankkanaal (of gracht): oorlogslinie, natuurader en grens van herinnering

Wie vandaag langs de stille waterlijn van het Antitankkanaal wandelt, ergens tussen Kapellen en Brasschaat, ziet vooral een groene corridor: elzen die over het water hangen, zonlicht dat glinstert op het oppervlak, een reiger die stokstijf aan de oever staat. Weinig herinnert nog aan het oorspronkelijke doel van dit rustige lint. Toch was deze gracht, gegraven aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog, ooit een van de modernste verdedigingswerken van België. Ze vormt een sleutel tot het begrijpen van zowel de militaire als de landschappelijke geschiedenis van het noorden van Antwerpen.

Hoewel de gracht niet door alle omliggende gemeenten loopt, heeft ze wel diepe sporen nagelaten in de regio. Ze duikt op in herinneringen, verhalen en landschappen, en ook in hardnekkige anekdotes die generaties lang werden doorverteld. Eén daarvan is het kleurrijke relaas dat Duitse troepen in 1940 “gewoon een paar tanks in de gracht reden en er vervolgens overheen trokken”. Zoals zo vaak schuilt achter zo’n eenvoudig beeld een complexere werkelijkheid. De Antitankgracht werd aangelegd tussen 1937 en 1939 als onderdeel van de buitenste fortengordel rond Antwerpen. Op papier was haar taak helder: vijandelijke tanks tegenhouden. In de praktijk vervulde ze een dubbele rol. Ze moest open ruimtes tussen de forten afsluiten en de vijand dwingen zich te concentreren op plaatsen waar Belgische artillerie effectief kon ingrijpen. Het tracé kreeg een karakteristieke zaagtandvorm, met lange rechte stukken en stompe hoeken. Op die hoeken kwamen zware bunkers die het volgende deel van de gracht zijdelings konden beschieten. De gracht was geen gewoon kanaal, maar een militair instrument: 33 kilometer lang, gemiddeld achttien meter breed en diep genoeg om pantservoertuigen vast te laten lopen. Toen de oorlog in mei 1940 uitbrak, was het werk grotendeels voltooid maar niet overal volledig operationeel. Belgische troepen trokken zich terug achter de gracht in de hoop de Duitse opmars te vertragen. Die hoop bleek vergeefs. De snelle doorbraak van het Duitse leger elders in het land maakte dat de Antitankgracht nooit de strategische rol kreeg waarvoor ze was ontworpen.

In Kapellen en het noorden van Brasschaat is de aanwezigheid van de gracht bijzonder tastbaar. Ze slingert er langs bossen en voormalige militaire domeinen, waaronder het Mastenbos en de randen van het Klein Schietveld. In deze zone groeide ze na de oorlog uit tot een belangrijke ecologische verbinding. Wat ooit bedoeld was als een

Antitankgracht - Foto: Myriam Luyckx

Antitankgracht - Foto: Myriam Luyckx

Antitankgracht - Foto: Myriam Luyckx

barrière, werd een doorgang: een groene ader die bossen, heiden en valleien met elkaar verbindt. Bever, ijsvogel, ringslang en talloze insectensoorten gebruiken de gracht als migratiecorridor. Zo werd de Antitankgracht het langste beschermde landschap van Vlaanderen, een ruggengraat van natuur die versnippering tegengaat.

Het militaire verhaal van de gracht staat niet op zichzelf. De streek had al eerder oorlog gezien. In het nabijgelegen Mastenbos bevinden zich nog steeds talrijke bunkers uit de Eerste Wereldoorlog, gebouwd als onderdeel van de Duitse Hollandstelling. In 1917 was dit gebied een

voortuitgeschoven verdedigingszone tegen een mogelijke aanval vanuit Nederland. Twintig jaar later werd hetzelfde landschap opnieuw gemilitariseerd. Oude bunkers bleven zichtbaar in het terrein, nieuwe kwamen erbij langs de Antitankgracht. Zo ontstond een gelaagd landschap waarin twee wereldoorlogen letterlijk in de bodem verankerd raakten. Hoewel de Antitankgracht in 1940 weinig betekenis had, dook ze in september 1944 opnieuw op in het oorlogsverhaal. Na de bevrijding van Antwerpen op 4 september en van Ekeren en Kapellen kort daarna, trokken Duitse troepen zich niet onmiddellijk terug. Gedurende ongeveer twee weken gebruikten zij de zone rond de gracht als tijdelijke verdedigingslijn. Kapellen en omliggende dorpen kregen zware artilleriebeschietingen te verwerken, met burgerslachtoffers en grote schade tot gevolg. Voor de bevolking voelde de oorlog opnieuw dichtbij, zelfs nadat de bevrijding was aangekondigd.

In die context bleef ook het verhaal van de tanks leven. Het idee dat Duitse voertuigen simpelweg in de gracht werden gereden om zo een oversteek mogelijk te maken, is historisch niet correct. De Antitankgracht was juist ontworpen om dat te verhinderen. Steile taluds, een zachte bodem en de breedte van het water zorgden ervoor dat een tank onmiddellijk zou vastlopen en kantelen. In werkelijkheid maakten Duitse eenheden gebruik van noodbruggen, pontonbruggen, stormboten en verstevigde oevers. Waarschijnlijk is het verhaal ontstaan uit vereenvoudigde herinneringen, uit vergelijkingen met andere fronten, of uit één uitzonderlijk incident dat later werd uitvergroot. Het vertelt minder over techniek en meer over beleving: over het gevoel dat niets de opmars nog kon tegenhouden.

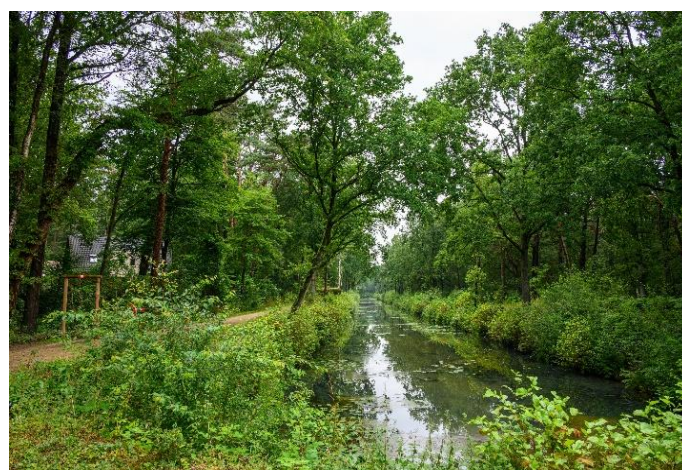
Na de oorlog verloor de gracht haar militaire functie vrijwel volledig. Ze werd niet gedempt en niet rechtgetrokken. Plannen om haar om te vormen tot een kanaal verdwenen in de schuif. Daardoor kreeg de natuur decennialang vrij spel. Rietkragen, struiken en bomen namen de oevers over, en wandelaars ontdekten de kracht van het lange, stille lint. Vandaag kan men langs grote delen van de gracht vrijwel onafgebroken door natuurgebieden wandelen, van de havenrand tot diep in de Antwerpse Kempen.

Zo werd de Antitankgracht, tegen alle verwachtingen in, geen symbool van mislukte defensie maar van duurzame samenhang. Ze verbindt landschappen, bewaart herinneringen en biedt ruimte aan verhalen, de juiste, de onvolledige en de verzonnen. Tussen water en elzen leeft de geschiedenis voort, niet als monument, maar als een landschap dat blijft ademen.

(Bijdrage van Wim Kuyps)

Antitankgracht - Foto: Myriam Luyckx

Antitankgracht - Foto: Myriam Luyckx

OPROEP – DANSKOPPELS GEZOCHT

Toneelkring “De sparren” zoekt voor haar productie “**Dansen Zullen Ze!**”, danskoppels die willen **figureren** in deze unieke livestream show vol muziek, dans en theater. **Dansen Zullen Ze!** is een wervelend dansspektakel vol drama en menselijk leed. Het opzet is eenvoudig maar meedogenloos: **100 koppels dansen zoveel mogelijk in 50 uur tijd**. Elke minuut rusten, eten, drinken of toiletbezoek wordt afgetrokken van de eindtijd. Het koppel dat het **langst op de dansvloer** blijft staan, wint **€100.000** en krijgt ruime media-aandacht. Tijdens de **grote finale**, die live wordt opgenomen in het **Kerktheater van Heide (Kalmthout)**, ziet het publiek de **6 overgebleven danskoppels** die de finale hebben bereikt. Een bitse strijd om de felbegeerde overwinning. “**Dansen Zullen Ze!**” is een productie van Toneelkring De Sparren en Harmonie Vlijt & Eendracht in samenwerking met ClubK, OpenDoek en Vlaanderen Leeft. Concept, scenario en regie zijn van de hand van Eric Vanthillo. De muzikale leiding berust bij Patrick Milbou. De voorstellingen gaan door op **27, 28 en 29 maart** (+ enkele repetities). Wil jij samen met je (dans)partner deel uitmaken van deze intense en meeslepende productie? Dan zoeken wij **jullie!**

Contact via toneelkringdesparren@gmail.com of ☎ 0494560714 (Hans Bosmans).

Kalmthoutenaar Glenn Verresen Belgisch kampioen G-wielrennen.

De Kalmthoutse G-sporter kroonde zich op 2 januari 2026 tot kampioen van België bij de G-sporters in de discipline veldrijden. Het kampioenschap had plaats in Mol. Op het zware parcours aan het Zilvermeer was Glenn de sterkste in zijn reeks. Hij is niet aan zijn proefstuk toe, Glenn won al heel wat wedstrijden en was ook in zijn eigen Kalmthout als eens de primus tijdens de G-sportdag “*Memorial Jaro De Bruyne*”. Op vrijdag 29 januari huldigt de gemeente Kalmthout, in samenwerking met de gemeentelijke sportraad, haar sportkampioenen in het “Kerktheater”. In dit rijtje zal Glenn nu zeker passen!

(Belgisch kampioen
Glenn Verresen)

Coda zoekt nieuwe vrijwilligers!

Op dinsdag 20 januari 2026 om 19u30 heeft in het LDC Café Coda, Bredabaan 743 in Wuustwezel-Gooreind, een infoavond plaats rond rouwzorg. Coda zoekt gemotiveerde vrijwilligers die een deel van hun vrije tijd willen besteden aan het begeleiden en ondersteunen van nabestaanden na het overlijden van een naaste. Dit kan via individuele gesprekken of als begeleider van een gespreksgroep. Tijdens de infoavond wordt de taak nader toegelicht en kunnen geïnteresseerden hun kandidaat stellen om dit vrijwilligerswerk te doen. Voor de infoavond kan je inschrijven via het nummer 03/432.78.44 of door te mailen naar info@coda.care

INFOAVOND:
20/01/26 om 19u30

CODA ROUWZORG ZOEKT NIEUWE VRIJWILLIGERS!

Coda Rouwzorg biedt een uitgebreide waaier aan rouwzorginitiatieven aan voor nabestaanden. Via deze initiatieven willen we nabestaanden ondersteunen, er voor hen zijn en hen een houvast bieden tijdens deze woelige periode in hun leven.

Wij zoeken hiervoor gemotiveerde vrijwilligers die een deel van hun tijd willen besteden aan het ondersteunen en begeleiden van nabestaanden. Dit kan via individuele gesprekken, als begeleider van een vaste gespreksgroep, als begeleider van onze open lotgenoteninitiatieven en/of als begeleider van onze creatieve gespreksgroepen voor kinderen en jongvolwassenen.

Ben jij iemand met een bijzondere affiniteit voor het thema “rouw en verlies”? Wil je je op vrijwillige basis engageren om nabestaanden die een normaal rouwproces doormaken na het overlijden van hun dierbare te ondersteunen?

Aarzel dan niet om je kandidaat te stellen en kom naar onze **infoavond op 20 januari 2026 om 19u30** in LDC Café Coda, Bredabaan 743, 2990 Wuustwezel.

Schrijf je telefonisch in via 03 432 78 44
Of email je inschrijving naar info@coda.care

Meer info kan je vinden op onze website www.coda.care/rouwzorg

Winterweer..... tijd voor snert!

De benaming “snert” wordt vooral in Nederland gebruikt, bij ons houden de mensen het vooral bij de term “erwtensoep”. Toch blijft het een aangename soep om van te genieten zeker op de koudere winterdagen. We bieden jullie wat info aan om lekkere “snert” te maken:

Heerlijke erwtensoep zoals de oma ze vroeger maakte! Kook spliterwten samen met schouderkarbonade en laat dit alles lekker lang pruttelen samen met wat ajuin, prei en/of knolselder. Liefhebbers voegen er soms ook een varkenspoot (schenkel) aan toe om een nog betere smaak te verkrijgen of laten er spek in meekoken. Ook aardappelen worden soms toegevoegd om de soep dikker te maken, maar als je voldoende spliterwten gebruikt hoeft dit eigenlijk niet. Na een uur tot een uur en half koken vallen de spliterwten uit elkaar. Je haalt het vlees uit de soep en versnijdt het in kleinere blokjes. Je mix de soep en kruid ze naar wens, vervolgens voeg je de blokjes vlees opnieuw toe. Je kan er ook nog gebakken spek of rookworst aan toevoegen. De soep serveren met roggebrood of katenspek is een manier die in Nederland gebruikelijk is! Daags nadat je de soep hebt klaargemaakt, na een nachtje “trekken” zoals met dan noemt, smaakt ze nog lekkerder! Nog een tip: week de spliterwten de dag voordien al in koud water, zo verkort je de kooktijd!

Proberen maar, geniet ervan!

Uit de oude doos!

Deze week een foto van de Internationale veldrit “Bosduin” in Kalmthout. Het is het podium van 1998 met Bart Wellens als winnaar, geflankeerd door burgemeester Dirk Erreygers, Gouverneur Camille Paulus en organisator Louis van den Buijs. De veldrit Bosduin was toen één van de wedstrijden van de GVA-trofee, één van de eerste klasseringen voor Internationale veldritten.

Heide vertelt is een uitgave van
de VZW Heide vertelt.
Redactie: Heidestatiestraat 58/1
2920 Kalmthout
0477/22.24.81
www.heidevertelt.be

